

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Стаття присвячена дослідженню питань фінансово-економічної безпеки підприємства у сучасних умовах. Складнощі у трактуванні фінансово-економічної безпеки підприємства викликають відповідні складнощі в управлінні нею у сучасному бізнесі. Досліджено поняття «фінансово-економічна безпека підприємства». Вивчені різноманітні підходи до трактування даного поняття.

Проведений порівняльний аналіз підходів до розуміння суті фінансово-економічної безпеки підприємства: ресурсний, системний, потоковий, виробничий підхід, конкурентний, гармонійний, захисний, функціональний та дана критична характеристика кожному з них.

Обґрунтована особливість структури фінансово-економічної безпеки підприємства, до якої віднесено три головних складові: фінансова, кадрова, техніко-технологічна. Акцентовано на важливості та недооцінці кадрової складової та переважанню її за силою впливу на сучасних підприємствах над іншими наведеними складовими.

Запропоновано управління фінансово-економічною безпекою підприємства будувати як взаємодію двох основних функцій: превентивно-профілактичної та оперативно-інформаційної.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека підприємства, стратегічне управління підприємством, підходи до визначення фінансово-економічної безпеки підприємства, складові фінансово-економічної безпеки підприємства, функції фінансово-економічної безпеки підприємства.

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Статья посвящена исследованию вопросов финансово-экономической безопасности предприятия в современных условиях. Трудности в трактовке финансово-экономической безопасности предприятия вызывают трудности в управлении нею в современном бизнесе. Исследовано понятие «финансово-экономическая безопасность предприятия». Изучены разные подходы к трактовке данного понятия.

Проведён сравнительный анализ подходов к пониманию сути финансово-экономической безопасности предприятия: ресурсный, системный, потоковый, производственный, конкурентный, гармоничный, защитный, функциональный подходы и дана критическая характеристика каждому из них.

Обоснована особенность структуры финансово-экономической безопасности предприятия, к которой отнесено три главных составляющих: финансовая, кадровая, технико-технологическая. Акцентировано на важности и недооценке кадровой составляющей и превалированию её за силой влияния на современных предприятиях над другими представленными составляющими.

Предложено управление финансово-экономической безопасностью предприятия строить как взаимодействие двух основных функций: превентивно-профилактической и оперативно-информационной.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность предприятия, стратегическое управление предприятием, подходы к определению финансово-экономической безопасности предприятия, составляющие финансово-экономической безопасности предприятия, функции финансово-экономической безопасности предприятия.

Постановка проблеми. Погіршення макроекономічної ситуації показало, що вітчизняні комерційні організації формують фінансову політику за принципом максимізації прибутковості при прийнятті значного рівня ризику. Звичайно, в умовах зростання валового національного продукту така політика мала успіх, однак з різким зниженням кредитоспроможності вітчизняних підприємств і зниженням рівня доходів юридичних і фізичних осіб здійснення такої фінансової політики призвело до значного погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання, отримання ними чистих збитків і зниження загального добробуту.

Сьогодні спостерігаються складні макроекономічні процеси, що зумовлюють необхідність суб'єктів господарювання адаптуватися до мінливого середовища. Значна інфляція, падіння курсу національної валюти, зменшення обсягу внутрішнього ринку та виникнення обмежень на зовнішньому – все це змушує вітчизняні підприємства задуматися про забезпечення фінансово-економічної безпеки у коротко- та довгостроковій перспективі. Враховуючи це, зростає актуальність дослідження цього питання, що дозволить розробити практичні рекомендації формування системи управління фінансово-економічною безпекою.

В таких умовах підвищується актуальність дослідження питань управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання з метою збалансування показників рентабельності, прибутковості, ліквідності та ризикованості. Тільки зважена фінансова політика може забезпечити зростання і розвиток як окремо взятого суб'єкта господарювання, так і економіки України.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемними аспектами дослідження механізму забезпечення фінансово-економічною безпекою підприємства займалися такі вчені, як: О. І. Барановський [12], В. В. Белокуров [7], А. М. Борисова [2], З. Б. Живко [14], І. С. Керницький [11], Н. О. Ковальчук [3], Г. В. Козаченко [8], А. Г. Корбутяк [3], І. О. Крюкова [5], М. І. Логвиненко [2], О. М. Ляшенко [8], С. В. Мочерний [9], В. Л. Ортинський [11], В. П. Пономарьов [8], В. Л. Тамбовцев [6], В. І. Франчук [15], О. А. Хлистун [4], О. А. Хоменко [1], Л. В. Шостак [10], Ю. Дзянбо [13] та інші.

Не заперечуючи їхніх ідей, зауважимо, що залишається низка питань щодо неоднозначності суті поняття фінансово-економічної безпеки підприємства та конкретних можливостей підвищення фінансово-економічної безпеки конкретного підприємства.

Зазначеними авторами реалізовано достатню кількість праць різної глибини, системності, рівнів порівняльності та об'єктивності, що конкретизують та критично осмислюють підходи до аналізу фінансово-економічної безпеки суб'єкта економічних відносин у сучасних умовах загалом та у вітчизняній економіці зокрема. Серед них виділимо наступні праці.

Хоменко О. А. констатує, що фінансово-економічна безпека підприємства є передумовою формування національної безпеки країни в цілому [1]. Звичайно, з таким твердженням погоджуємося, адже загальна економічна безпека країни складається із сум фінансової-економічної безпеки багатьох суб'єктів господарювання.

М. І. Логвиненко та А. М. Борисова визначають сутність поняття «фінансово-

економічної безпеки підприємства» та досліджують причину вживання обох термінів: «економічна» та «фінансова» у їх поєднанні [2, с.620]. Вони зазначають, що «економічна безпека підприємства» є поняттям ширшим за «фінансову безпеку підприємства», адже фінансова безпека є складовою частиною економічної безпеки підприємства загалом. Однак незважаючи навіть на інші компоненти, які її наповнюють, можна стверджувати, що саме фінансова складова має певний «пріоритет» серед усіх інших, оскільки саме фінанси пронизують усі напрямки забезпечення економічної безпеки підприємства, як окремо за кожною складовою (фінансуючи певну сферу її забезпечення, наприклад, техніко-технологічна складова), так і загалом (фінансування економічної безпеки підприємства взагалі). Саме цим пояснюється входження саме такого доповнення до назви категорії «фінансово-економічна безпека», у порівнянні з іншими компонентами. Погоджуючись з таким підходом, варто додати, що фінанси є основою для здійснення будь-якої діяльності на підприємстві. Залучення коштів з певних джерел фінансування дозволяє сформувати відповідні активи, що будуть використовуватися у збутовій та виробничій діяльності. Ефективний процес продажу, тобто перетворення виготовлених товарів у гроші, забезпечує безперебійність операційної роботи у компанії. Ефективне управління вартістю монетарних ресурсів у часі дозволяє забезпечити збереження їх платоспроможної сили. Тобто кожна сфера фінансової діяльності - це основа для здійснення підприємством будь-якої іншої діяльності. Саме тому важливою є приставка «фінансово» у словосполученні «фінансово-економічна безпека підприємства».

Н. О. Ковальчук та А. Г. Корбутяк пропонують наступне визначення фінансово-економічної безпеки підприємства: це такий стан його економічної системи, який характеризується внутрішньою збалансованістю, стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, високим рівнем адаптованості до мінливих умов зовнішнього середовища та її здатністю забезпечувати фінансово-господарську діяльність на основі реалізації інтересів власників корпоративних прав, інвесторів шляхом оптимального поєднання наявного інструментарію діагностичного та контролюючого фінансового характеру [3, с.251]. Тобто автори також підтверджують думку про те, що фінансово-економічна безпека можлива лише в умовах спроможності підприємства діяти у довгостроковій перспективі, при чому підприємство повинне бути здатним отримувати прибуток, який, в свою чергу, буде направлений на забезпечення простого та розширеного відтворення (якщо кошти будуть реінвестовані у його роботу).

Ми вважаємо за необхідне вступити у наукову полеміку щодо уточнення та конкретизації сучасних поглядів на суть та особливості фінансово-економічної безпеки підприємств.

Формулювання цілей та завдань. Відповідно, метою статті є дослідження суті та особливостей формулювання фінансово-економічної безпеки підприємства у сучасних умовах.

Завданнями, що розкривають і деталізують мету, є:

- дослідження поняття «фінансово-економічна безпека підприємства»;
- порівняльний аналіз підходів до трактування фінансово-економічної безпеки

підприємства;

- визначення мети та структури фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. На основі дослідження думок різних науковців сформовано рис. 1, який систематизує перелік та коротку суть різноманітних підходів до розуміння досліджуваного поняття.

Рис. 1. Основні підходи до визначення фінансово-економічної безпеки підприємства*

Джерело: складено на основі [3, с.251]

Слід охарактеризувати детальніше кожен із цих підходів та навести приклади визначень згідно з такими підходами.

Так, ресурсний підхід передбачає, що безпека підприємства визначається рівнем забезпеченості його функціональних складових (фінансової, соціальної, інформаційної, техніко-технологічної, екологічної, політико-правової, силової, продуктової тощо) [4, с.189]. На нашу думку, звичайно, забезпеченість підприємства та окремих його складових ресурсами є вкрай важливою вимогою для забезпечення стабільності діяльності суб'єкта господарювання. Наприклад, без наявності трудових ресурсів компанія просто не розпочне свою діяльність, без фінансових ресурсів вона не зможе працювати довше декількох днів тощо. Проте це не є достатньою умовою для того, щоб говорити про фінансово-економічну безпеку. Важливо не лише забезпечити усі ланки необхідними ресурсами, а й забезпечити їх

ефективне використання. Без цього підприємство не зможе здійснювати навіть просте відтворення, не кажучи вже про розширене. А якщо не відбувається просте відтворення, тобто збереження поточної вартості усіх активів підприємства, то така діяльність рано чи пізно зупиниться. Тому ресурсний підхід не дає вичерпного розуміння суті поняття, а висока ефективність діяльності також є необхідною вимогою для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Системний підхід ґрунтується на захищеності від ризиків, ефективності функціонування, здатності до розвитку і взаємозв'язках безпеки, життєвого циклу функціонування підприємства [4, с.190].

Як прихильник потокового підходу І. О. Крюкова зазначає, що саме визначення фінансово-економічної безпеки з погляду процесів оптимізації фінансових потоків віддзеркалює фактори часу, доходності та ризику, що є чинниками найбільшого впливу на фінансову діяльність підприємств та підґрунтям стійкої фінансової архітектури будь-якої галузі [5, с.45]. З цим визначенням погоджуємося, адже оптимальне співвідношення ризику та доходності є ознакою здатності проводити свою діяльність протягом тривалого періоду часу, а з іншого боку – генерувати такий прибуток, який дозволить не лише поповнити поточні виробничі запаси, а й здійснювати активну інвестиційну діяльність.

В. Тамбовцев дотримується виробничого підходу і вказує, що це сукупність властивостей стану виробничої підсистеми економічної системи, яка забезпечує можливість досягнення цілей всієї системи [6]. З таким підходом не погоджуємося, адже стабільність виробничої діяльності – це лише незначна частина фінансово-економічної безпеки підприємства. Без надійного збутового процесу вироблені товари будуть накопичуватися на складі, що в кінцевому підсумку призведе до банкрутства підприємства, а тому про жодну безпеку в такому випадку не слід говорити.

Конкурентного підходу дотримується В.В. Белокуров. Автор вказує, що це поняття означає наявність конкурентних переваг, зумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства до його стратегічних цілей і завдань [7]. Такий підхід також є вірним, адже конкурентна перевага забезпечує стійке положення суб'єкта господарювання на ринку. Навіть в умовах виникнення проблем ліквідності та платоспроможності таке підприємство зможе швидко залучити додаткові кошти, наприклад, у комерційному банку та стабілізувати положення, адже компанія, що генерує значний дохід в конкурентних умовах, заслуговує на довіру зі сторони кредиторів.

Гармонійний підхід пропонують Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. Вони вказують, що фінансово-економічна безпека підприємства – це міра гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства [8]. Такий підхід теж правильний, адже сама діяльність компанії спрямована на задоволення інтересів клієнтів, у той же час з урахуванням інтересів власників, трудового колективу, менеджменту, постачальників, держави та органів місцевого самоврядування, місцевої громади тощо.

Захисний підхід пропонує Економічна енциклопедія, у якій йдеться про те, що фінансово-економічна безпека підприємства – це стан захищеності життєво важливих інтересів системи від недобросовісної конкуренції, протиправної діяльності кримінальних формувань та окремих осіб, здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам, зберігати стабільність функціонування та розвитку відповідно до його стратегічних цілей [9].

За характером походження загрози фінансово-економічній безпеці підприємства поділяють на внутрішні (внутрішньосистемні) та зовнішні.

До внутрішніх загроз фінансово-економічній безпеці підприємництва слід віднести: протиправні чи інші негативні дії персоналу, що загрожують функціонуванню підприємництва; порушення встановленого режиму захисту інформації з обмеженим доступом для сторонніх осіб; порушення порядку використання технічних засобів; інші порушення правил режиму безпеки, діловодства тощо, які створюють передумови для реалізації протиправних цілей злочинних елементів чи інших зацікавлених фігурантів; низький рівень кадрового, організаційного, інформаційного забезпечення управління потенціалом підприємства у контексті внутрішніх, так і зовнішніх загроз [10, с. 144].

До зовнішніх загроз у сфері підприємницької діяльності можна віднести: роботу спеціальних служб іноземних держав щодо здобуття інформації про економічні процеси у сфері підприємництва з метою здійснення антиконкурентних заходів; роботу служб безпеки суб'єктів підприємницької діяльності, як вітчизняних так і зарубіжних, з метою погіршення стану конкурентів, заволодіння ринками збуту чи майном конкурентів; протиправну діяльність організованих злочинних формувань та окремих осіб з метою заволодіння майном суб'єктів підприємницької діяльності [10, с. 145].

Функціональний підхід І. Л. Плетникова визначає, що це стан захищеності його діяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також здатність адаптуватися до існуючих умов, які не впливають негативно на його діяльність [11]. Тобто такий підхід визначає поняття як спроможність функціонувати в мінливих ринкових умовах.

На основі проведеного дослідження можна сформулювати власне визначення цього поняття. Фінансово-економічна безпека підприємства – це такий стан функціональних складових підприємства, що дозволяє проводити безперервну виробничу та збутову роботу в складних та мінливих ринкових умовах у коротко- та довгостроковій перспективі з метою забезпечення простого та розширеного відтворення. Перевагою такого визначення є те, що воно увібрало в себе різні позитивні сторони розглянутих вище підходів та враховує такі параметри, як ризикованість, прибутковість, час тощо.

Щодо частин, про які йдеться у визначенні, то функціональні складові фінансово-економічній безпеці підприємства – це сукупність основних напрямів його фінансово-економічній безпеці, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом [12]. Загалом до складу фінансово-економічній безпеці підприємства включено такі підсистеми:

- 1) фінансова;

2) кадрова;

3) техніко-технологічна.

На рис. 2 деталізована суть кожного із цих елементів загальної системи безпеки.

Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування на даний момент часу, а також для забезпечення достатнього потенціалу для розвитку в майбутньому.

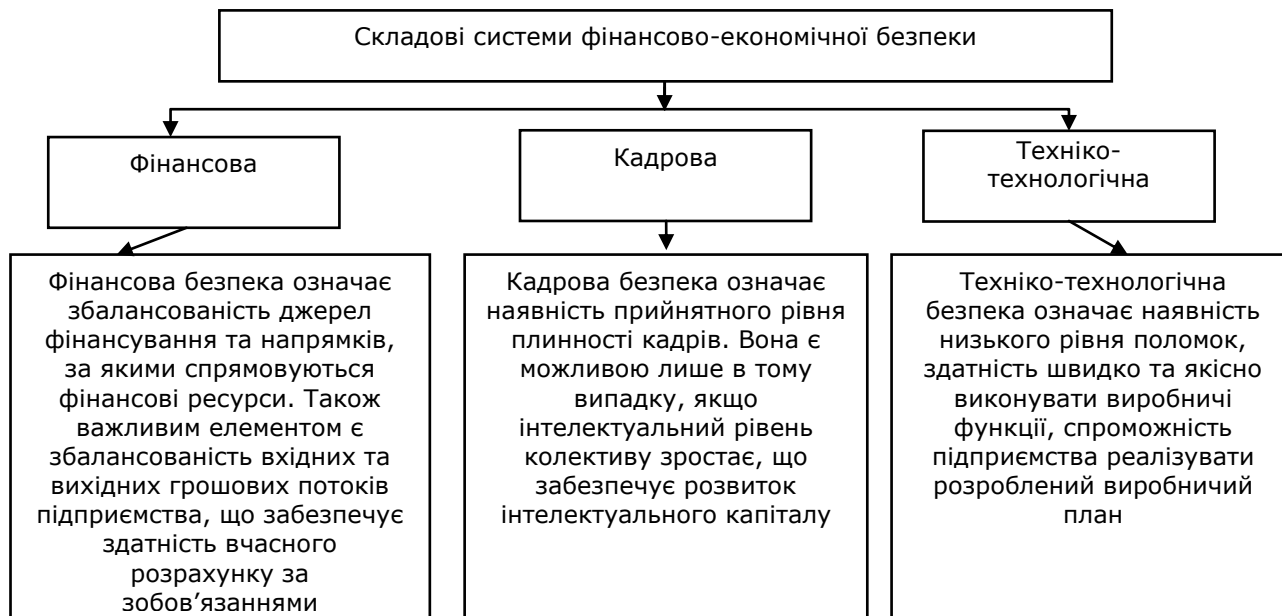

Рис. 2. Складові системи фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання*

Джерело: складено на основі [13, с.96]

Досягнення такої мети можливе при:

- забезпеченні високої фінансової ефективності роботи підприємства;
- підтримці фінансової стійкості підприємства та його незалежності;
- досягненні високої конкурентоспроможності;
- забезпеченні ліквідності активів;
- підтриманні належного рівня ділової активності;
- забезпеченні захисту інформаційного поля і комерційної таємниці;
- ефективній організації безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів.

Техніко-технологічні складові визначаються технічним рівнем, технологією та організацією виробництва товарів та послуг, експлуатаційними показниками, технічними характеристиками обладнання та рівнем його використання, виробничими умовами, матеріально-технічною базою та іншим.

Кадрові складові визначаються рівнем кваліфікації працівників, організацією системи управління персоналом, напрямками та якістю підвищення кваліфікації, системою навчання та мотивації, інноваційністю відповідних пропозицій та інновацій, які подає персонал, характером та рівнем взаємодії між робітниками й підрозділами, ефективністю використання персоналу, показниками руху [13, с. 96].

Система фінансово-економічної (як і будь-якої іншої) безпеки підприємства виконує дві основні функції:

- превентивно-профілактичну;
- оперативно-інформаційну.

Превентивно-профілактична функція спрямована на виконання сукупності взаємопов'язаних заходів для створення середовища, що забезпечує безпечний розвиток підприємства та реалізується через виконання загальних заходів безпеки [14, с. 38].

Нерозривно пов'язаною з превентивно-профілактичною функцією безпеки є оперативно-інформаційна, яка реалізується шляхом виконання спеціальних заходів з безпеки. Основними серед цих заходів є такі:

- формування інформаційних ресурсів, організація і ведення конкурентної розвідки;
- інформаційно-аналітичне забезпечення ухвалення рішень керівництвом організації;
- розроблення та проведення заходів щодо протидії недобросовісній конкуренції, в тому числі промислового шпигунству;
- інформаційно-аналітичні дослідження клієнтів, партнерів і конкурентів;
- взаємодія з правоохоронними органами з питань попередження та припинення протиправних посягань на власність, персонал та імідж організації;
- заходи впливу на недобросовісних клієнтів, боржників і зловмисників з відшкодування підприємству втрат, понесених з їхньої вини;
- проведення службових розслідувань за фактами протиправних дій персоналу організації та порушення ними встановлених правил роботи;
- розробка та реалізація заходів з дезінформації конкурентів [15, с.250].

Висновки та напрями подальших досліджень. На основі проведеного дослідження виділені такі підходи до розуміння сутності фінансово-економічної безпеки підприємства: ресурсний, системний, потоковий, виробничий підхід, конкурентний, гармонійний, захисний, функціональний. Також сформульоване власне визначення, яке враховує позитивні сторони різних визначень та є найбільш повним. Отже, фінансово-економічна безпека підприємства – це такий стан функціональних складових підприємства, що дозволяє проводити безперебійну виробничу та збутову роботу в складних та мінливих ринкових умовах у коротко- та довгостроковій перспективі з метою забезпечення простого та розширеного відтворення.

Такий підхід до розуміння фінансово-економічної безпеки дозволить підприємствам значною мірою нівелювати негативний вплив криз, які для багатьох суб'єктів бізнесу в Україні досі є серед ключових факторів при формулюванні перспектив розвитку, а при цьому більшість підприємств розуміє невизначеність середовища їх діяльності, однак часто не усвідомлює важливість аспекту фінансово-економічної безпеки як чинника стабільного розвитку бізнесу.

Визначивши поняття фінансово-економічної безпеки, ми акцентували увагу на таких складових функціонування підприємства, як виробнича та збутова робота у

взаємодії із зовнішнім середовищем підприємства, а отже – із його ключовими контрагентами, передусім споживачами, конкурентами та постачальниками.

Відповідно, подальшими напрямками дослідження мають стати дослідження впливу даних складових на фінансово-економічну безпеку підприємства, сили, напрямів впливу, прогнозування впливу тощо.

Частково оцінювання впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємства ми досліджували у [16, с.78] та [17, с.326)]. Тому варто поглибити та конкретизувати дані напрацювання у зазначеному вище напрямі.

Список використаних джерел:

1. Хоменко О. А. Роль фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу у економічному розвитку держави / О. А. Хоменко // Науковий вісник Херсонськ. держ. ун-ту.-2015. – Вип. 12(3). – С. 50-53.
2. Логвиненко М. І., Фінансово-економічна безпека підприємства: деякі аспекти термінології / М. І. Логвиненко, А. М. Борисова // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 618-621.
3. Ковальчук Н. О. Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств / Н. О. Ковальчук, А. Г. Корбутяк // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 10. – С. 249-255.
4. Хлестун О. А. Формування змісту фінансово-економічної безпеки підприємств агропродовольчої сфери / О. А. Хлестун // Вісник Чернігівськ. держ. технологічного ун-ту. – 2014. – №2(74). – С. 187-195.
5. Крюкова І. О. Фінансова архітектура інноваційного розвитку підприємства АПК / І. О. Крюкова // Соціально-економічний розвиток України в умовах трансформаційних змін: виклики, тенденції, перспективи : [колективна монографія]. – Полтава : ТОВ НВП «Укпромторгсервіс», 2013. – С. 43-52.
6. Тамбовцев В. Л. Теории институциональных изменений: [учеб. пособие] / В. Л. Тамбовцев. – М. : Инфра-М, 2009. – 160 с.
7. Белокуров В. В. Структура функциональных составляющих экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / В. В. Белокуров. – Режим доступа : <http://www.safetyfactor.ru>.
8. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Понамарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.
9. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Ред. кол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – Т. 1. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
10. Шостак Л. В. Фінансово-економічна безпека підприємства / Л. В. Шостак, О. О. Помазун // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 144-146.
11. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник / [В. Л. Ортинський, І. С. Керницький та ін.] – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
12. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення) / О. І. Барановський. – К.: КНТЕУ, 2014. – 759 с.
13. Юй Дзянбо. Направление оценки уровня финансово-экономической безопасности на строительных корпоративных предприятиях / Юй Дзянб // Економічні студії. – 2014. – № 4 (04). – С. 95-98.
14. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства / З. Б. Живко // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. – 2014. – Вип. 3. – С. 37-42.
15. Франчук В. І. Особливості організації системи економічної безпеки акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки : монографія / В. І. Франчук. – Львів: ЛДУВС, 2010. – 440 с.
16. Круглянко А. В. Ефективність стратегічного управління підприємством як передумова успішності його інтеграції у процеси транскордонного співробітництва / А. В. Круглянко // Сучасний стан та перспективи розвитку туризму : Матеріали Міжнародної науково - практичної конференції, м. Чернівці, 2 - 4 травня 2018 р. - Чернівці : ПБКФ «Технодрук», 2018. - 288 с.
17. Круглянко А. В. Підходи до оцінки ефективності стратегічного управління підприємством / А. В. Круглянко // Вісник ЧТЕІ КНТЕУ. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2018. – Вип. I-II (65-66). Економічні науки. – 464 с.

ASPECTS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF THE COMPANY

Summary

The article is devoted to the study of issues of financial and economic security of company under modern conditions. Difficulties in interpreting the financial and economic security of a company cause difficulties in managing it in modern business.

Meaning of «financial and economic security of the company» has been studied. Different approaches to the interpretation of this concept have been examined.

A comparative analysis of approaches to understanding the essence of financial and economic security of a company: resource, system, flow, production, competitive, harmonious, protective, functional approaches is carried out and a critical characteristic is given to each of them.

The peculiarity of the structure of financial and economic security of a company is justified. Three main components are assigned: financial, personnel, technical and technological. The focus on the importance and underestimation of the personnel component and its prevalence behind the power of influence in modern company over the other represented components.

The proposed management of financial and economic security of the company to build as the interaction of two main functions: preventive and operational information.

Keywords: financial and economic security of a company, strategic management of an enterprise, approaches to determining the financial and economic security of a company, components of financial and economic security of a company, functions of financial and economic security of a company.

References:

1. Khomenko, O.A. (2015). The role of financial security of agricultural enterprises in the economic development of the state. *Naukovyy visnyk Khersons'k. derzh. un-tu [Scientific Bulletin Kherson. state Un-TU]*, vol. 12(3), pp. 50-53 (in Ukr.).
2. Lohvynenko, M.I., Borysova, A.M. (2013). Financial and Economic Security of the Enterprise: Some Aspects of Terminology. *Forum prava [Law of the Forum]*, vol. 1, pp. 618-621 (in Ukr.).
3. Koval'chuk, N.O., Korbutyak, A.G. (2014). Approaches to assess the financial and economic security of domestic enterprises. *Biznes Inform [Business-Inform]*, vol. 10, pp. 249-255 (in Ukr.).
4. Khlystun, O.A. (2014). Formation of the content of financial and economic security of enterprises in the agro-food sector. *Visnyk Chernihivs'k. derzh. tekhnolohichnoho un-tu [Visnyk Chernihivsk. state technological un-th]*, vol. 2(74), pp. 187-195 (in Ukr.).
5. Kryukova, I.O. (2013). Financial architecture of innovation development of APC. *Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok Ukrayiny v umovakh transformatsiynykh zmin: vyklyky, tendentsiyi, perspektyvy [Socio-economic development of Ukraine in conditions of transformational changes: challenges, trends, perspectives]*, Poltava, pp. 43-52 (in Ukr.).
6. Tambovtsev, V.L. (2009). *Teorii institucional'nyh izmnenij [Theories of institutional change]*, Ynfra-M, Moskva, p.160 (in Russ.).
7. Belokurov, V.V. Structure of the functional components of the economic security of an enterprise. Available at: <http://www.safetyfactor.ru> (Accessed 2015) (in Russ.).
8. Kozachenko, H.V., Ponomarev, V.P., Lyashenko, A.M. (2003). *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: sutnist' ta mekhanizm zabezpechennya [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of support]*, Libra, Kyiv, p.280 (in Ukr.).
9. Ed. S.V. Mocherny and others (2000). *Ekonomichna entsyklopediya [Economic Encyclopedia]: In Three Volumes, Vol. 1*. Publishing Center "Academy", Kyiv, 864 p. (in Ukr.).
10. Shostak, L.V., Pomazun, O.O. (2012). Financial and Economic Security of the Enterprise. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti [Bulletin of the Economy of Transport and Industry]*, no. 38, pp. 144-146 (in Ukr.).

11. Ortyns'kyy, V.L., Kernyts'kyy, I.S. et al. (2009). *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstv, orhanizatsiy ta ustanov* [Economic security of enterprises, organizations and institutions], Pravova yednist', Kyiv, p.544 (in Ukr.).
12. Baranovs'kyy, O.I. (2014). *Finansova bezpeka v Ukrayini (metodolohiya otsinky ta mekhanizm zabezpechennya)* [Financial Security in Ukraine (Assessment Methodology and Security Mechanism)], KNTEU, Kyiv, p.759 (in Ukr.).
13. Jianbo, Yu (2014). The direction of assessing the level of financial and economic security in the construction of corporate enterprises, *Ekonomichni studiyi [Economic Studies]*, no. 4 (04), pp. 95-98 (in Russ.).
14. Zhyvko, Z.B. (2014). The mechanism of management of the system of economic security of the enterprise. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Ser.: Ekonomika [Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Ser.: Economics]*, vol. 3, pp. 37-42 (in Ukr.).
15. Franchuk, V.I. (2010). *Osoblyvosti orhanizatsiyi systemy ekonomichnoyi bezpeky aktsionernykh tovarystv v umovakh transformatsiyanoi ekonomiky* [Features of organization of the system of economic security of joint-stock companies in the conditions of a transformational economy], L'viv, p. 440 (in Ukr.).
16. Kruhlyanko, A.V. (2018). Efficiency of strategic management of the enterprise as a prerequisite for the success of its integration into the processes of cross-border cooperation. *Suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku turyzmu. Materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi 2-4 travnya 2018 roku, Chernivtsi – Suchava* [Current situation and prospects of tourism development. Materials of the International scientific and practical conference, Chernivtsi-Suchava, May 2-4 2018], Chernivtsi (in Ukr.).
17. Kruhlyanko, A.V. (2018). Pidkhody do otsinky efektyvnosti stratehichnoho upravlinnya pidpryyemstvom. *Visnyk ChTEI KNTEU [Herald of ChTEI KNTEU]*, vol. I-II (65-66) (1), pp. 326-332 (in Ukr.).

УДК 6585:005.334

В. А. Чичун, к.е.н., доцент,
Т. І. Дзундза,

Чернівецький торговельно – економічний інститут КНТЕУ,
м.Чернівці

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація

У статті авторами проведено дослідження значення антикризового управління в діяльності торговельного підприємства. Зазначено основні напрями політики антикризового управління. Вони є частиною загальної стратегії підприємства, яка застосовується під час розробки системи методів попередньої діагностики загрози банкрутства. Також розглянуто можливі причини криз на підприємстві та їхні наслідки. Акцентовано увагу на те, що керівнику необхідно вміти давати оцінку складовим підприємства та формувати стратегічний план роботи для досягнення визначених цілей.

Ключові слова: антикризове управління, криза, управління, антикризова програма.

АНТИКРИЗИСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ТОРГОВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Аннотация

В статье авторами проведено исследование значения антикризисного управления в деятельности предприятия. Указаны основные направления политики антикризисного управления. Они являются частью общей стратегии предприятия и применяются в разработке системы методов предварительной